

De trek van de drieteenmeeuw.

In veel streken van ons land noemt men witte vogels geen meeuwen maar "zeemeeuwen" of zelfs "zeeuwmeeuwen". Toch zijn er maar heel weinig meeuwen die dit predicaat met ere mogen dragen. Veel meeuwen, zoals vrijwel alle zwartkoppige meeuwen broeden net zo lief aan zoet water, als aan de zee kust. Zelfs stormmeeuwen broeden wel eens ver van de kust (b.v. bij Budel en bij Nijmegen). In de wintertijd komen met name zil-vermeeuwen, stormmeeuwen en kokmeeuwen veel boven het land. Zelfs de mantelmeeuwen komen dan boven het land.

Tot de weinige echte "zeemeeuwen" behoort de drieteenmeeuw. Deze soort broedt in zeer grote aantallen op, of liever gezegd, tegen klifkusten. In Groenland schijnt een kolonie van over de 100.000 paar te bestaan. Ook langs de Noorse kust is de drieteenmeeuw erg talrijk. De soort broedt daar, evenals in Engeland op daken en in raamkozijnen. De dichtstbij gelegen broedplaatsen liggen op Helgoland en aan de overzijde van de Noordzee: de duinen van Norfolk. De drieteenmeeuw broedt daar in het zand tussen de nesten van de stormmeeuwen in.

Merkwaardig genoeg is er over de winterverspreiding van deze talrijke soort vrij weinig bekend. Uit de ringgegevens blijkt dat er meestal na het broedseizoen dispersie plaats vindt, d.w.z. dat de vogels zich in alle richtingen verspreiden. In het najaar schijnt deze dispersie meestal gevolgd te worden door gerichte zuidwaartse trek. Toch blijven ze hierbij vaak ver uit de kust. Zelfs midden op de Atlantische Oceaan worden elke winter drieteenmeeuwen waargenomen. Ook zijn er terugmeldingen van in Schotland geringde meeuwen uit Canada. In ons land werd in 1960 een drieteenmeeuw gevonden die geringd was aan de Barentszee.

Als we het voorkomen in Nederland nagaan, blijkt er geen duidelijk beeld te bestaan van de trek langs de kust. Enerzijds is dit te verklaren uit het feit dat er nog maar vrij weinig zeetrekwaarneming is verricht, anderzijds zal de herkenning van volwassen vogels vaak moeilijkheden geven. Dit laatste is vooral de schuld van de vogelboeken die geen bruikbare kenmerken geven. B.v. de Vogelgids (4e druk): "zo groot als stormmeeuw en herkenbaar aan driehoekige zwarte vleugelpunten, donkere poten en gele snavel". Ook de "Gids voor de vogels van Europa" van Singer en Bruun geeft alleen een heel slecht plaatje van een veel te plompe drieteenmeeuw in zomerkleed. Met deze kennis gewapend is het moeilijk een volwassen drieteenmeeuw op afstand te herkennen. Gelukkig bestaat er ook nog het voortreffelijke "Popular Handbook" dat tenminste bruikbare kenmerken noemt als: "grijze nek en zwarte oorstreek, handpennen lichter dan de armvleugel en zeer lichte ondervleugel, waardoor de vogel veel witter lijkt dan stormmeeuw". Ook merkt het Popular Handbook nog op dat de drieteenmeeuw zeer goed (sternachtig) vliegt.

Als we de streekavifauna's nagaan, krijgen we het volgende beeld van het voorkomen langs de Nederlandse kust.

Terschelling: Trekt in klein aantal door, vooral eind november. Nooit meer dan 100 exemplaren per dag.

Vlieland: Doortrekker in zeer klein aantal van augustus tot mei. Nooit meer dan 10 exemplaren per dag.

Castricum: Stookolieslachtoffers van november tot en met februari. Nauwelijks trek, hoewel in het najaar elk weekend over zee getuurd werd.

Walcheren: Doortrekker in groot aantal van augustus tot december. (150-800 ex.)

Avifauna van België: Doortrekker in zeer klein tot klein aantal van begin augustus tot in mei, vooral van november tot eind februari. Zeer klein wil hier zeggen van 1-100 en klein wil zeggen van 100-500.

De avifauna van Nederland: Doortrekker van half augustus tot in mei. (500 tot 5000 ex.)

Bij het doornemen van de Limosa's van de laatste tien jaar vond ik nog de volgende waarnemingen van grote aantallen:

3-12-61 70 ex zuidwaarts, Katwijk
21-28 - 1-62 500 ex pier IJmuiden.

18-11-64 570 ex westwaarts, Terschelling, in 7 uur

18-11-67 340 ex westwaarts, Terschelling, in 2½ uur.

Na zelf nu drie jaar vrij regelmatig aan zeetrek gedaan te hebben, neig ik er toe te zeggen dat vrij grote verplaatsingen langs onze kust eerder regel dan uitzondering zijn. Vooral na een flinke storm is de drieteenmeeuw een gewone verschijning. Achter de branding zijn ze dan vaak te zien. Het is bij alle zeevogels, dus ook bij de drieteenmeeuw zo, dat je niet moet wachten met het grijpen van je kijker tot je met het blote oog iets ontwaart. Je moet met de kijker de zee afturen. Meermalen valt dan je blik op een groepje snelle meeuwen, dat snel over de golven vliegt. Zit er toevallig een juveniel bij dan is de determinatie niet moeilijk, maar met de eerder genoemde kenmerken en de snelle vlucht lukt het ook best de volwassen exemplaren van de stormmeeuw te onderscheiden. De belangrijkste waarnemingen die ik de laatste jaren bij Noordwijk deed, waren:

eind aug. 69 8 ex alle juveniel, na storm op strand

12-12-70 234 ex in zuidwestelijke richting in 1½ uur bij Z.wind

16-10-71 82 ex in zuidwestelijke richting in 1 uur bij Z.wind

8-11-71 70 ex in zuidwestelijke richting in ½ uur bij ZW.storm

Buiten deze waarnemingen van vrij grote aantallen werd de soort in alle maanden, behalve in juni, waargenomen. Het meest echter in oktober, november en december.

Evenals bij andere zeevogels is het voorkomen langs onze kust een moeilijk te voorspellen zaak. Ook bij meer opvallende vogels als Jan van Genten is er geen touw vast te knopen aan hun verschijning. Bij de drieteenmeeuwen schijnt het zo te zijn dat de windrichting vlak na de broedtijd al bepalend is voor het feit of een deel van de Noorse en Schotse populatie direct naar de oceaan vliegt of boven de Noordzee blijft hangen. Blijven er veel vogels boven de Noordzee, dan schijnen er veel van deze vogels langs de Engelse kust te trekken. Vaak worden daar wel 10.000 ex per dag waargenomen! Harde Westenwinden vergroten dan de kans dat wij hier iets te zien krijgen.

Helaas gebeurt het vaak dat wij deze elegante vogel in deplorabele toestand op het strand aantreffen. Meestal is de vogel dan met teer in aanraking geweest, soms ook is de vogel oververmoeid door de storm. Dit laatste komt vooral bij juveniele vogels voor. Het gebeurt echter ook wel dat er bij rustig weer "schone" drieteenneeuwen op het strand zitten. Veel verder landinwaarts vertonen ze zich zelden, daarvoor zijn het teveel echte zeemeeuwen.

J. v. Dijk

-- -- -- -- --

Een weekendje Falsterbo.

Hoewel het al weer een goed jaartje geleden is dat wij er waren, hier toch nog het beloofde verhaaltje over een lang weekend dat wij (mijn vrouw en ik) doorbrachten op het vogeltrekstation Falsterbo in Zuid-Zweden. De reis heen en terug maakten we met de trein. (slaapwagon) 's Avonds vertrek uit Leiden, begin van de middag op de plaats van bestemming; een comfortabele en goedkope manier van reizen.

Het schiereiland waarop het dorpje Falsterbo ligt, is vooral bekend als verzamelplaats van roofvogels, voor zij de oversteek naar Denemarken wagen. Bij minder goed weer hopen de vogels zich in enorme aantallen op in de bossen rondom het dorpje. Naast roofvogels zijn er ook enorme aantallen kleine zangvogels, vinken, piepers enz. De eerste middag waarop we wat rondzwierven in de buurt van het trekstation, bewees reeds dat roofvogels hier geen zeldzame verschijningen zijn. Voortdurend zweefden buizerds en/of wespenspiegels boven ons hoofd.

Het vogeltrekstation bestaat uit een houten gebouwtje, waarin een zitgedeelte, een open keuken en een aantal slaapkamertjes. Tegen een geringe vergoeding kan men hier overnachten en gebruik maken van de keukens. Je zorgt dan zelf voor je natje en droogje. Tegen de avond druppelen er